

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ІГРОТЕХНІЧНІ МЕТОДИ В ПСИХОЛОГІЇ

Методичні вказівки з організації самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

Черкаси
2025

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін НУЦЗ України (протокол № 2 від 01.09.2025).

Гонтаренко Л.О.

Ігротехнічні методи в психології: методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія»)

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного вивчення дисципліни «Ігротехнічні методи в психології», загальні положення щодо організації самостійної роботи, основні форми самостійної роботи, процедури оцінювання, програма навчальної дисципліни, питання, що виносяться на самостійну роботу, термінологічний словник.

Черкаси 2025

ЗМІСТ

Зміст.....	3
Розділ 1. Загальні положення щодо організації самостійної роботи	4
Розділ 2. Основні форми самостійної роботи.....	6
Розділ 3. Оцінювання самостійної роботи.....	13
Розділ 4. Програма навчальної дисципліни	15
Розділ 5. Питання, що виносяться на самостійну роботу.....	20
Розділ 6. Навчально-методичне забезпечення дисципліни...	24
Термінологічний словник	27

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Долучення України до Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти призвело до реорганізації дещо застарілої системи вищої освіти. Детальний аналіз співвідношення годин, відведених на аудиторну і самостійну роботи здобувачів освіти, виявив необхідність підвищення обсягу годин на самостійну роботу. У зв'язку з цим одне з основних завдань освітнього процесу сьогодення – навчити здобувачів працювати самостійно. Виконання самостійних завдань допомагає здобувачам поетапно включитися в навчальну, а згодом у наукову роботу, що сприяє формуванню відповідальності, самоорганізованості, креативності, ініціативності тощо. Одними із ключових завдань науково-педагогічних працівників вбачаємо розвинути здатності і потреби здобувачів вищої освіти до самостійної творчості, систематичної роботи з навчальною та науковою літературою, прагнення до активної участі в науково-дослідній діяльності.

Самостійна робота – це форма організації навчання, що забезпечує самостійне здобуття і закріплення знань, формування вмінь і навичок. Під час самостійної роботи здобувачі виконують як теоретичні, так і практичні завдання. Самостійна робота здобувачів – це спланована, організаційно і методично спрямована особиста пізнавальна діяльність без безпосередньої допомоги викладача. Самостійна робота традиційно поділяється на аудиторну самостійну роботу, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять, і позааудиторну роботу, яка передбачає практичне застосування отриманих знань, вмінь, навичок.

Всі види самостійних робіт, починаючи з найпростіших, таких як підготовка доповіді, реферату, есе і закінчуючи складнішими – аналіз практичних ситуацій, підготовка проекту, курсової та кваліфікаційної роботи, наукової статті, потребують творчої осмисленої наукової думки, необхідного рівня теоретичних і методичних знань.

Самостійна навчальна діяльність здобувачів освіти має чітко визначену структуру та компоненти. Важливе значення в самостійній навчальній діяльності здобувачів відіграє вільний вибір теми, форми і часу виконання роботи, саме тому в системі самостійного навчання важливе місце належить творчим завданням. Ці завдання охоплюють широкий діапазон: від огляду літератури,

до наукових розробок з досліджуваної теми. Така праця привчає здобувачів до постійної і активної розумової діяльності як в аудиторії, так і поза нею.

Основні організаційні вимоги до виконання самостійної роботи здобувачів:

- ~ виконувана самостійна робота повинна спрямовуватись на досягнення основних навчально-виховних завдань;

- ~ самостійне навчання має бути систематичним і систематизованим у контексті навчальних занять;

- ~ самостійне навчання повинне бути доступним і можливим.

На лекційних, семінарських, практичних заняттях та індивідуальних консультаціях формулюються завдання для самостійного опрацювання, проводиться інструктаж щодо їх виконання.

Контроль та корекція результатів самостійного вивчення матеріалу здійснюються:

- ~ під час лекцій – контроль знань та умінь, засвоєних у розрізі споріднених курсів;

- ~ під час семінарських та практичних занять – перевірка рівня підготовленості до заняття, перевірка лекційних матеріалів та зошитів самостійної роботи;

- ~ під час модульного контролю, основна мета якого полягає у підвищенні якості освіти за рахунок створення умов для системної планомірної роботи здобувачів протягом усього семестру і надання можливості вивчення матеріалу навчальної дисципліни окремими частинами.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Конспектування лекцій

Роль конспекту лекцій суто навчальна: він дає змогу зафіксувати основні поняття і положення, а отже відтворити їх, наприклад, при написанні реферату або підготовці до іспиту. Конспект треба складати як огляд, що містить основної положення лекції без подробиць і другорядних деталей. Конспект носить індивідуалізований характер: він розрахований на самого автора і тому може виявитися малозрозумілим для інших.

Для того, щоб здійснювати цей вид роботи, у кожному конкретному випадку необхідно грамотно вирішити наступні завдання:

- зорієнтуватися у загальній композиції лекції (уміти визначити основні положення);
- побачити логікозначеннєву канву повідомлення, зрозуміти систему викладу інформації в цілому, а також розвитку кожної окремої думки;
- виявити «ключові» думки, тобто основні значеннєві віхи, на які «нанизаний» зміст;
- визначити інформацію, що деталізує основні положення;
- лаконічно сформулювати основну інформацію, не переносити її у конспект цілком і дослівно.

Будьякий навчальний текст містить основну і допоміжну інформацію. Основна інформація має найбільш істотне значення для розкриття змісту теми або питання. До неї належать: визначення наукових понять, формулювання законів, теоретичних принципів тощо. Призначення допоміжної інформації – допомогти здобувачу краще засвоїти матеріал.

Зміст конспектування – переробка основної інформації з метою її узагальнення і скорочення. Узагальнити – означає представити її у більш загальній, схематичній формі: визначень, висновків, окремих заголовків, викладу основних результатів тощо. Основна інформація на лекції записується як можна повніше і становить опорний конспект. Допоміжна, як правило, опускається за винятком, якщо студенту не повністю зрозумілі основні положення.

Основними вимогами до конспекту є наочність записів і таке їх розташування, що давало б можливість усвідомити логічні зв'язки й ієрархію понять. Обсяг рукописного конспекту має становити одну четверту лекційних

матеріалів, повно відображати їх зміст. Конспект містить: лекційну тему, план лекції, бібліографічні джерела, власне конспект матеріалу. Бажано виокремлення основних положень і визначень.

При написанні конспекту сторінки зошита поділяють навпіл вертикальною рисою. В лівій частині сторінки пишуть конспект лекції, а в правій – письмово фіксується інформація з додаткових джерел у вигляді стислого викладення основного змісту якого-небудь тексту. Результат конспектування – запис, що дає змогу негайно або через деякий термін з потрібною повнотою відновити отриману інформацію.

Додаткова інформація може бути надана у вигляді тез – коротко сформульованих основних думок, положення досліджуваного матеріалу. Тези лаконічно виражають суть прочитаного, дають можливість розкрити зміст. Під час формулювання тез корисно виписати сторінки тексту, що найбільш чітко відображають основну думку автора.

Раціонально використовувати різні способи конспектування для запису того самого матеріалу. Такий спосіб отримав назву «комбінованого конспекту». При цьому використовуються кілька або всі способи. Саме «комбінований конспект» є ознакою високого рівня підготовки студента.

Форма звітності – рукописний конспект лекційних матеріалів.

Повторення матеріалу з курсу

Повторення – процес відновлення в пам'яті раніше отриманих знань на новому, більш високому рівні. Важливою формою повторення є систематизація знань студентів, яка проводиться після вивчення тем і розділів курсу, при цьому матеріал повторюється на вищому рівні, під новим кутом зору.

Мета повторення матеріалу:

- ~ запобігання прогалинам у знаннях здобувачів;
- ~ активізація знань, необхідних для вивчення нового матеріалу;
- ~ розвиток пам'яті і мислення;
- ~ формування узагальнених знань;
- ~ встановлення співвідношення між подібними поняттями, поглиблене вивчення положень, понять із споріднених навчальних курсів;

Застосовуються такі форми повторення:

- ~ робота з конспектом лекцій і матеріалами відповідної теми підручника;
- ~ робота над навчальною або науковою літературою;

розв'язування комбінованих завдань, тестів (кількісних і якісних).

Реферат

Реферат – письмова робота обсягом 10–18 друкованих сторінок, яку здобувач виконує впродовж терміну від одного тижня до місяця. Реферат – це короткий, точний виклад сутності питання, теми на основі одного або кількох посібників, монографій чи інших першоджерел. Реферат містить основні фактичні дані і висновки з розглянутого питання. Крім стислого викладу вивченої літератури, він вимагає від здобувача аргументованого власного погляду з цього питання. Тему реферату може запропонувати викладач або сам здобувач, але за узгодженням з викладачем.

Реферат має містити аргументи, міркування, порівняння. Матеріал подається не стільки в розвитку, скільки у формі констатації або опису. Зміст літературних джерел викладається об'єктивно. Якщо в первинному документі головна думка сформульована недостатньо чітко, у рефераті вона повинна бути конкретизована і виділена. Функції реферату: інформативна (ознайомлювальна); пошукова; довідкова; сигнальна; індикативна; комунікативна.

Структура реферату. Титульна сторінка заповнюється за єдиною формою. За нею на окремій сторінці друкується зміст, в якому зазначені назви всіх розділів (пунктів плану) реферату і номери сторінок, що вказують початок цих розділів. Після змісту йде вступ, обсягом 1–2 сторінки. Основна частина реферату складається з розділів і містить осмислений і логічний виклад основних положень і ідей, презентованих у літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. Якщо цитується або використовується неординарна думка, ідея, висновок, наводяться фактичний матеріал, таблиці, схеми, ілюстрації, обов'язкове посилання на автора цього матеріалу.

Висновок містить підсумки основної частини, де зазначається, як виконані завдання і досягнуті цілі, сформульовані у вступі.

У списку літератури вказується реально використана для реферату література. Список складається відповідно до правил бібліографічного опису.

Етапи роботи над рефератом можна умовно поділити на три. Перший починається з пошуку джерел. На цьому етапі необхідно згадати, як працювати з енциклопедіями й енциклопедичними словниками, із систематичними й алфавітними каталогами бібліотек, як оформляти список літератури.

Залежно від результатів ознайомлювального читання вибирається

подальший спосіб роботи з джерелом. Якщо для розв'язання поставлених питань потрібне вивчення деяких фрагментів тексту, використовується метод вибіркового читання. Обрані фрагменти або весь текст (якщо він цілком стосується теми) вимагають вдумливого, неквапливого читання з проробленням матеріалу. Таке читання припускає виділення: 1) головного в тексті; 2) основних аргументів; 3) висновків. Особливу увагу варто звернути на аргументацію.

Необхідно також проаналізувати, які з тверджень автора носять проблематичний, гіпотетичний характер і визначити нерозв'язані питання. Підготовчий етап роботи завершується підготовкою конспектів, що фіксують основні тези й аргументи. Написання реферату передбачає розкриття теми.

Всі тексти поділяються на тексти-констатації і текстиміркування. Текстконстатація містить результати ознайомлення з предметом і фіксує сталі і безсумнівні судження. У текстах міркуваннях одні думки впливають з інших, деякі ставляться під сумнів, дається оцінка, висуваються різні припущення.

Виклад матеріалу в тексті підкоряється визначеному плану – розумовій схемі, що дозволяє контролювати порядок розташування частин тексту.

Висновок містить короткий і стислий виклад отриманих результатів, що є відповіддю на головне питання реферату.

Словник визначень

Словник визначень спрямований на розширення знань лекційного матеріалу та формування навичок тлумачення понять предметної галузі.

Завдання роботи: написання визначень основних понять, використаних у лекційних матеріалах. Форма звітності: список визначень понять.

Визначення можна формулювати самостійно або брати зі словників і енциклопедій, або скористатися готовим глосарієм, запропонованим викладачем.

Словник визначень подавати у рукописному вигляді.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації

Цільове призначення:

- ~ інформаційне забезпечення навчальнонаукових цільових завдань;
- ~ оцінювання найважливіших досягнень і тенденцій розвитку в основних галузях науки і практики;
- ~ характеристика розвитку окремих напрямів наукового знання.

Основу кожного огляду становлять вступна, аналітична частини і висновки, після чого за необхідності можуть бути подані рекомендації.

У вступі обґрунтовується доцільність огляду; характеризується його тема і коло розглянутих питань; зазначається цільове призначення; визначається хронологічний період, охоплюваний оглядом; обґрунтовується вибір і дається характеристика використаних джерел (за видами документів, їхнім змістом, повнотою охоплення тощо); пояснюються підходи до аналізу і синтезу інформації; іноді привертається увага на композиційні, стилістичні і термінологічні особливості.

В основній частині огляду – аналітичній – міститься матеріал, що комплексно у взаємозв'язку і єдності характеризує досягнутий рівень, основні тенденції, напрями і перспективи розвитку предмета огляду. Коло питань, їх зміст визначається предметом огляду, зокрема, аналізуються погляди учених, тенденції розвитку нових наукових напрямів. Зміст огляду, його висновки і рекомендації повинні служити обґрунтуванню цілей, викладених у вступі.

Висновок повинен стисло відображати всі етапи розв'язання поставленої мети. У ньому наводяться кількісні і якісні оцінювання результатів, зазначаються переваги методів вирішення завдань.

Список використаної літератури складається з переліку літературних джерел, що були використані при роботі і на які мають посилання в тексті.

Підготовка доповіді

Підготовка доповіді розширює пізнавальні інтереси, привчає практично мислити. До підготовки доповіді можуть залучатися кілька здобувачів, між якими розподіляються окремі питання.

Перший крок у підготовці доповіді – окреслити мету та завдання виступу, визначити коло питань за запропонованою темою. Другий крок – добір допоміжної інформації. Висвітлені питання треба обґрунтувати новими дослідженнями та науковими публікаціями. Отриману інформацію слід організувати в певні категорії, надати їй чіткості, визначити та сформулювати основні положення проблеми. У доповіді треба дотримуватися таких вимог:

- ~ теоретична обґрунтованість;
- ~ опора на фактичний матеріал;
- ~ наведення переконливих прикладів, власне бачення проблеми.

Підготовка есе

Есе як вид письмової навчальної роботи представляє собою вид письмової самостійної роботи здобувача, а саме: як твір-міркування невеликого

обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні міркування здобувача з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми.

Есе – самостійна творча робота із запропонованої викладачем теми або переліку тем для самостійного вибору здобувачами та виконується як позааудиторна робота. Есе передбачає вираження здобувачем своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу. Це також вільний стиль з можливими елементами імпровізації. Характерною особливістю есе є його «адресність»: есе спрямоване на підготовленого читача. Тим самим така «адресність» дозволяє здобувачу зосередити увагу на розкритті нового змісту.

Структура есе має бути такою: титульний аркуш; вступ; основна частина; висновок. Вимоги щодо оформлення зазначених елементів аналогічні, що і для реферату.

Групові презентації

Така форма самостійної роботи дає змогу набути навичок командної роботи і кооперативного навчання. Для підготовки презентацій формуються групи здобувачів по 3–4 особи в кожній і встановлюється точний термін проведення. Як тема презентації звичайно пропонується ключова проблема семінару, що поєднує всі або основні питання навчальної теми.

Формат презентації вибирають самі члени групи. Кожен член групи виступає протягом 7–8 хв. і оцінюється незалежно від інших, але при цьому передбачається кооперативна робота як при підготовці презентації, так і при її реалізації в аудиторії. Учасники презентації відповідальні за організацію дискусії на семінарі, де реалізується презентація. Від слухачів очікується активна участь в обговоренні питань, а також її аргументовані критичні оцінки.

Структура презентації включає: резюме основних ідей; викладення ключових положень і питань для обговорення на занятті; коротка характеристика методів підтвердження цих положень; критичний аналіз позицій, що представляються.

Наукові тези на конференцію

Тези – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці.

Вони містять матеріали, положення, категорії, які автор вперше вводить у науковий обіг. Обсяг тез становить, як правило, 2–3 сторінки друкованого тексту через 1– 1,5 інтервали. Можливий і інший обсяг, якщо його визначають організатори конференції або семінару, на яких автор збирається виступати з доповіддю чи повідомленням. Конкретні вимоги щодо оформлення тез наукових доповідей містяться у інформаційних матеріалах конференцій.

Стаття

Наукова стаття – є одним із видів публікацій, в якій подаються проміжні або кінцеві результати, висвітлюються окремі питання з теми дослідження, фіксується науковий пріоритет автора, що робить поданий матеріал надбанням фахівців. Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки автору. Оптимальний обсяг наукової статті (0,5–0,7 др.арк.). Рукопис статті повинен мати повну назву роботи, прізвище та ініціали автора, анотації, список використаної літератури.

Конкретні вимоги щодо оформлення наукової статті, як правило, містяться у збірниках наукових праць.

Проектна діяльність

Метод проектів – навчальна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових. Активне включення здобувачів у зміст тих або інших проектів дає можливість засвоїти нові способи творчої діяльності.

У ході роботи над проектом здобувачі вчаться: визначати основні і поточні (проміжні) мету і завдання; шукати шляхи їх вирішення, обираючи оптимальні; здійснювати і аргументувати вибір; передбачати наслідки вибору; діяти самостійно (без підказки); порівнювати отриманий результат з тим, що потребується; об'єктивно оцінювати процес (саму діяльність) і результат проектування.

Дослідницький проект за змістом може бути:

- ~ монопредметним (виконується на матеріалі однієї дисципліни);
- ~ міжпредметним (інтегрується суміжна тематика декількох навчальних предметів, наприклад екстремальної та кризової психології і психології травмуючих ситуацій);

~ підсумковим, коли за результатами його виконання оцінюється засвоєння здобувачами певного навчального матеріалу;

~ поточним, коли на самоосвіту і практичну діяльність виноситься із навчального курсу лише частина змісту навчання.

Найскладнішим для впровадження у освітній процес дослідницьких проектів є організація цієї діяльності, а особливо підготовчий етап.

Для роботи над проектом здобувачі самі обирають відповідну тему, робота над якою передбачає таку структурну організацію:

1. Підготовка. Визначення теми і мети проекту.

Здобувачі: обговорення, пошук інформації.

Викладач: мотивація, допомога у постановці завдань.

2. Планування: визначення джерел, засобів збору, методів аналізу, інформації, засобів представлення результатів; розробка анкети

Здобувачі: формулюють завдання і виробляють план дій.

Викладач: коректує, пропонує ідеї, висуває пропозиції.

3. Збір інформації: спостереження, робота з літературою, психодіагностика та ін.

Здобувач: збирають інформацію, проводять діагностування тощо.

Викладач: спостерігає, непрямо керує діяльністю.

4. Аналіз: аналіз інформації, формулювання висновків.

Здобувачі: аналізують інформацію.

Викладач: коректує, спостерігає, радить.

5. Подання й оцінка результатів: усний, письмовий звіт, презентація та оцінка результатів і процесу дослідження згідно встановлених критеріїв.

Викладач і здобувачі беруть участь у колективному обговоренні, оцінюють зусилля, використані можливості, творчий підхід.

Здобувачі повинні захистити свою роботу, переконати слухачів в її актуальності; показати свою компетентність не тільки в спеціальних питаннях, що стосуються проекту, але і розкрити соціальну значимість проекту. Таким чином формується цілісне уявлення про проект, відбувається усвідомлення завершеності і важливості своєї діяльності.

У процесі оцінювання дослідницького проекту береться до уваги: завершеність, зрозумілість, інформативність, наочність проекту та його презентація.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінювання самостійної роботи здобувачів включає поточний і підсумковий контроль знань та вмінь здобувача освіти.

Оцінювання самостійної роботи під час поточного контролю знань, вмінь та навичок є органічною частиною освітнього процесу, який здійснюється під час проведення семінарських, практичних занять, навчальної практики і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача освіти до виконання конкретної роботи.

Критеріями оцінювання знань з самостійної роботи є:

- високий понятійний рівень;
- осмисленість, глибина та повнота висвітлення питання;
- логічність та послідовність;
- доведення та аналіз теорій, концепцій, вчення;
- самостійність та критичність мислення;
- впевненість в правоті своїх суджень та володіння методиками доказу;
- вміння виділяти головне;
- вміння застосовувати міжпредметну та внутрішньо предметну інтеграцію;
- вміння робити висновки, або вказувати на перспективу розвитку ідеї або проблеми;
- стилістично грамотна державна мова.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти, яка передбачена в тематичному плані дисципліни поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті згідно до критеріїв оцінювання.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних практик/практичних занять, контролюється під час підсумкового модульного контролю.

Виставлення балів за самостійну роботу під час поточного контролю обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Бали додаються до балів, які отримав здобувач під час поточного контролю, але не більше ніж кількість балів з оцінювання окремої теми заняття.

Бали нараховуються здобувачу лише за умов успішного виконання

завдання з урахуванням критеріїв рейтингової оцінки (відповідність змісту виконаної роботи поставленому завданню та повнота його розкриття; відповідність оформлення завдання; захист індивідуальної роботи: змістовність та глибина доповіді, повнота та логічність відповідей на запитання під час захисту).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Сучасні підходи до мотивації діяльності та персоналу» оцінювання самостійної роботи здобувачів здійснюється за шкалою від 0 до 4 балів (окрім тез доповідей і наукової статті) та залежить від якості виконаного завдання:

4 бали – отримують здобувачі, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

3 бали – отримують здобувачі, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, частково здійснили їхній аналіз, але не зробили узагальнюючих висновків.

2 бали – отримують здобувачі, які частково виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

1 бал – отримують здобувачі, які фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

0 балів – отримують здобувачі, які не виконали завдання або у роботі яких виявлено факти академічної недоброчесності.

При підготовці та опублікуванні тез доповіді чи наукової статті за проблематикою навчальної дисципліни; зайняті призового місця на Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт чи предметних олімпіадах здобувачу може додатково нараховуватися до 20 заохочувальних балів:

20 балів – отримують здобувачі, які зайняли I призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

18 балів – отримують здобувачі, які зайняли II призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

16 балів – отримують здобувачі, які зайняли III призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

14 балів – отримують здобувачі, які підготували та опублікували статтю у фаховому науковому виданні;

12 балів – отримують здобувачі, які підготували та опублікували статтю у науковому виданні;

10 балів – отримують здобувачі, які виступили з доповіддю на міжнародній науково-практичній конференції;

8 балів – отримують здобувачі, які підготували та опублікували тези доповіді на міжнародній науково-практичній конференції;

6 балів – отримують здобувачі, які підготували та опублікували тези доповіді на Всеукраїнській науково-практичній конференції;

4 балів – отримують здобувачі, які підготували та опублікували тези доповіді на міжвізівській науково-практичній конференції.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. «Ігротехнічні методи в психології»

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методологічні засади ігротехнічних методів в психології

МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні засади ігротехнічних методів в психології

Тема 1.1. Науково-методологічні засади курсу «Ігротехнічні методи в психології». Феномен гри в філософських і культурних концепціях. Творчість як фундаментальна науково-теоретична проблема. Осмислення творчості в культурно-історичному процесі. Індивідуально-суб'єктивний вимір творчості. Творчість як шлях і досвід. Мислення як творчість. Креативність, її природа, види, діагностичні можливості. 4 години

Література: [Баз.: 1, 3-5, 6. Доп.: 2-6, 9, 10].

Тема 1.2. Творчість і терапевтичні практики. Їхні відображення у грі. Терапевтичний потенціал творчості. Арт-терапія, її види і форми. Музична терапія і її зв'язок з психологією творчості. Зцілення творчістю, специфіка і канали такого зцілення.

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 5. Доп.: 1, 6, 10].

Тема 1.3. Методологічні основи теорії ігрової діяльності. Творчість, новизна і прогрес. Матеріальні передумови для подальшого розвитку раннього мистецтва, починали виявлятися його самостійні форми. Ігрова діяльність людей тісно пов'язана з їхньою життєдіяльністю.

Література: [Баз.: 1-4, 5, 6. Доп.: 2, 5, 7-10].

Тема 1.4. Діагностика та креативність. Креативність як властивість особистості. Визначення креативності. Тести Дж. Гілфорда. Метод діагностики творчих здібностей Е.П. Торранса. Р.Стернберг про креативність

Література: [Баз.: 1, 2, 6. Доп.: 1-4, 8, 10].

Тема 1.5. Структурні та функціональні характеристики ігротерапії.

Мистецтво і терапія мають спільне коріння. Імітаційна гра в психології. Конструювання та проведення імітаційних ігор.

Література: [Баз.: 1-3, 5. Доп.: 2, 4, 5, 9, 10].

Тема 1.6. Сутність ігротехнічних методів в психології та їхня класифікація. Організаційно-діяльнісна гра в психології. Методологія організаційно-діяльної гри в психологічній і навчальній практиці. Загальна характеристика ігрових методів навчання. Рольові ігри й ділові ігри та їх різновиди.

Література: [Баз.: 1, 2, 6. Доп.: 4, 7, 9, 10].

Тема 1.7. Колажування як цілепокладальна терапевтична техніка. Основні цілі. Індивідуальна та групова робота. Основними темами колажів. Схема аналізу колажів. Інтерпретації зон колажу.

Література: [Баз.: 1-, 6. Доп.: 3-6, 10].

Контрольна робота за модулем 1.

Змістовий модуль 2.

МОДУЛЬ 2. Види та форми ігротерапії..

Тема 2.1. Мозковий штурм як метод.

Генерація ідей (без критики). Кількість понад якість. Вільні асоціації. Фіксація ідей. Аналіз та відбір ідей. Оцінка. Групування та відбір. Ключові принципи для ефективного мозкового штурму. Неформальна атмосфера.

Література: [Баз.: 1-3, 5, 6. Доп.: 3, 8, 9, 10].

Тема 2.2. Ізотерапія, як арт-терапевтичний метод Сюжетно-рольові психологічні ігропрактики. Фундамент арт-терапії. Різноманіття поверхонь, матеріалів, технік малювання. Активізує важливі психічні функції. Психокорекційні можливості ізотерапії. Піскова терапія – вид арт-терапії. Використання природних матеріалів. Глибинна робота з почуттями і переживаннями клієнта. Осмислення та моделювання стратегії поведінки. Відпрацювати витіснені емоції, переживання. Процес створення піскових композицій.

Література: [Баз.: 1-3, 6. Доп.: 1-3, 6, 8, 9, 10].

Тема 2.3. Глинотерапія – як робота з пластичними матеріалами. Робота з тілесним «Я» (зняття тілесних затисків). Вивільнити переживання, надаючи їм певної форми. Рівні роботи з глиною. Глина - посередник в комунікації індивіда.

Література: [Баз.: 1-3, 6. Доп.: 1-3, 6, 8, 9, 10].

Тема 2.4. Музична терапія. як джерело зцілення від душевних негараздів і тілесних недугів. Думки, переживання, уявлення. Складність і комплексний характер психоемоційного впливу музики.

Література: [Баз.: 1-3, 6. Доп.: 1-3, 6, 8, 9, 10].

Тема 2.5. Рольові ігри. Казкотерапія та маскотерапія. Наявність ролей. Відмінність цілей учасників гри, які виконують різні ролі. Взаємодія ролей. Наявність спільної мети у всього ігрового колективу. Багатоальтернативність

рішень. Наявність групового або індивідуального оцінювання діяльності учасників гри. Наявність керованої емоційної напруги. Казкотерапія використовує метафору для створення зв'язків між казковими подіями і поведінкою у реальному житті. Активізація ресурсів та розкритті потенціалу особистості. Осмисленням пережитого, моделюванням майбутнього. Маскотерапія базується на проекції внутрішнього глибинного стану людини назовні. Напрямки маско терапії. Функції маски в рамках різноманітних підходів

Література: [Баз.: 1-3, 6. Доп.: 1-3, 6, 8, 9, 10].

Тема 2.6. Інтерактивного спілкування. Драматерапія. Техніка мандал..

Області застосування драма терапії. Психологічні задачі, які успішно вирішує драма терапія. Неспецифічні цілі драма терапії. Основні техніки драма терапії. Техніка мандал. використання мандали як психодіагностичного та психокорекційного інструменту. Сприяння зміні актуальних станів. Ефект дзеркала - відображенні стану людини. Ефект структурних елементів. Ефект сенсу. Ефект взаємодії з творчими інструментами. Стадії кола мандали та їх особливості.

Література: [Баз.: 1-3, 6. Доп.: 1-3, 6, 8, 9, 10].

Тема 2.7. Ділові ігри в психології. Арт цілепокладання.

Організація та проведення ділових ігор. Квест як ігротехнічний метод подолання перешкод. Магічні ігри та ритуали в психологічній практиці. Перфоманс. Відмінності гри і перфомансу в психології. Визначення та усвідомлення особливостей потреб особистості та їхнього впливу на формування життєвих стратегій. Можливість зафіксувати вторинні вигоди у можливому саботажі клієнта на шляху досягнення успіху. Емоційні та тілесні особливості проживання клієнтом шляху до досягнення цілі і загалом бажаність успіху.

Література: [Баз.: 1-4, 5, 6. Доп.: 4, 8, 9, 10].

Тема 2.8. Імітаційні ігрові технології навчання

Суть імітаційних ігрових технологій. Моделювання. Інтерактивність. Навчальна мета. Типи імітаційних ігор. Імітаційні ігри. Рольові ігри. Операційні ігри. Переваги використання. Активне навчання. Розвиток навичок. Безпечне середовище. Мотивація. Навчання професій. Розвиток управлінських навичок. Вивчення соціальних взаємодій.

Література: [Баз.: 1-4, 5, 6. Доп.: 4, 8, 9, 10].

Тема 2.9. Арт-терапевтичні техніки роботи з груповими процесами та тимблдингом

Зміст і герої. Аспекти інтерпретації. Формальні та неформальні стосунки. Використання техніки «Груповий малюнок». Особливості взаємодії в групі, стратегії спілкування, само презентації.

Література: [Баз.: 1-4, 5, 6. Доп.: 4, 8, 9, 10].

Контрольна робота за модулем 2.

Дифзалік.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ

1. Принципи побудови імітаційних ігор в психології.
2. Організація та проведення імітаційних ігор в психології.
3. Переваги та обмеження технології імітаційних ігор.
4. Комп'ютерні імітаційні ігри та їхня роль в психологічній науці.
5. Специфіка організаційно-діяльних ігор в психології і типи ігрових груп.
6. Переваги та обмеження організаційно-діяльних ігор в психології.
7. Пошуково-апробаційна гра «Геракл».
8. Інтерактивна інноваційна гра «Запит».
9. Ділові ігри в психології.
10. Види ділових ігор в психології.
11. Характеристики ділової гри з точки зору психологічної науки.
12. Переваги ділових ігор та можливості їх використання в психології.
13. Цілі для розвитку учасників гри.
14. Методи активізації навчального процесу.
15. Ситуаційний аналіз (кейс-стаді). Методи роботи із ситуаціями в психології. Аналіз конкретних ситуацій.
16. Основні характеристики методу активізації навчального процесу.
17. Переваги та обмеження методу кейсів.
18. Метод «Інциденту».
19. Переваги та обмеження методу «інциденту».
20. Розбір кореспонденції («баскетметод»).
21. Переваги та обмеження методу аналізу кореспонденції.
22. Метод програвання ролей (інсценування).
23. Ситуаційно-рольова гра «Конфлікт».
24. Рольова гра «Оцінка глибини конфлікту».
25. Рольова гра «Дилема в'язня».
26. Ситуаційно-рольова гра «Скарга».
27. Конфліктні ситуації (вирішення ситуаційних завдань) в психології.
28. Рольова гра «Конфлікт в державній установі служби цивільного захисту».
29. Ситуаційно-рольова гра «Шантаж».
30. Ситуаційно-рольова гра «Доручення завдання підлеглому».
31. Ситуаційно-рольова гра «Прийом на роботу».
32. Вправа-тест «Управлінські ситуації та спрямованість керівника».
33. Ситуаційно-рольова гра «Слалом».
34. Інформаційний лабіринт «Папка керівника».
35. Авторська гра «Емпатіум» як метод розвитку емоційного інтелекту.
36. Метод мозкового штурму. Генерування ідей. Процедура мозкового штурму. Правила мозкового штурму.

37. Переваги та обмеження мозкового штурму.
38. Метод синектики в психології. Прийоми, засновані на аналогії. Етапи проведення синектичної сесії. Організація синектичної сесії.
39. Проблеми використання синектики.
40. Метод асоціацій в психології. Застосування метафор.
41. Принципи організації технології вільних асоціацій.
42. Правила для організаторів із застосування методу.
43. Правила інтерактивної взаємодії для учасників.
44. Практичні технології для генерування ідей.
45. Мозковий штурм «Кар'єра».
46. Логічні завдання для інтерактивного спілкування.
47. Мозковий штурм «Почуття».
48. Мозковий штурм «Важкий клієнт».
49. Тренінг для навчання та організаційного розвитку.
50. Тренінг сенситивності (прогнозування поведінки).
51. Тренінг «Мова тіла».
52. Тренінг «Встановлення зорового контакту у групі».
53. Тренінг «Обговорення та зоровий контакт».
54. Лідерський тренінг.
55. Тренінг з управління конфліктом.
56. Типи та види рольових позицій, що використовуються на іграх.
57. Характеристики ролей, що використовуються у конкретних ситуаціях.
58. Прийоми «занурення» в інтерактивні технології.
59. Прийоми «вивантаження» з ігрової взаємодії або «зняття ролей».
60. Зворотній зв'язок за підсумками інтерактивної взаємодії.

Перелік завдань для підготовки до заліку

1. Розкрити зміст поняття «ігротехнічні методи в психології».
2. Охарактеризувати феномен гри в філософських і культурних концепціях.
3. Виокремити типи соціально-психологічної взаємодії та вказати їхні відображення у грі.
4. Зробити загальну характеристику ігрової діяльності.
5. Розкрити сутність ігротехнічних методів в психології та подати їх класифікацію.
6. Розкрити сутність імітаційної гри в психології.
7. Описати процедуру конструювання та проведення імітаційних ігор.
8. Розкрити сутність організаційно-діяльнісної гри в психології.
9. Описати методологію організаційно-діяльнісної гри в психологічній і

навчальній практиці.

10. Розкрити сутність поняття катастрофічного мислення.
11. Описати структуру і задачі організаційно-діяльнісної гри.
12. Дати визначення та опис сюжетно-рольової психологічної ігрової практики.
13. Розкрити сутність перфомансу як ігротехнічного методу в психології.
14. Вказати відмінності гри і перфомансу в психології.
15. Визначити психологічне значення агональних ігор.
16. Розкрити сутність квесту як ігротехнічний метод подолання перешкод.
17. Охарактеризувати принципи побудови імітаційних ігор в психології.
18. Описати принципи організації та проведення імітаційних ігор в психології.
19. Виокремити переваги та обмеження методу імітаційних ігор.
20. Розкрити значення комп'ютерних імітаційних ігор та їх ролі в психологічній науці.
21. Описати специфіку організаційно-діяльних ігор в психології і визначити типи ігрових груп.
22. Виокремити переваги та обмеження організаційно-діяльних ігор в психології.
23. Визначити види соціально-психологічного тренінгу.
24. Вказати цілі та задачі соціально-психологічного тренінгу.
25. Описати основні етапи проведення тренінгу.
26. Охарактеризувати методи впливу в процесі проведення соціально-психологічного тренінгу.
27. Охарактеризувати методiku проведення соціально-психологічного тренінгу ділового спілкування.
28. Описати процедуру проведення попередньої діагностики комунікативної установки членів групи.
29. Описати особливості проведення тренінгу.
30. Визначити атрибути і значення гри з точки зору психологічної науки.
31. Визначити ігрові процедури на тренінгових заняттях.
32. Підготувати сценарій проведення тренінгу.
33. Пояснити різницю між корекцією і допомогою в саморозвитку.
34. Сформулювати найважливіші цілі застосування ігрових процедур в тренінгу.
35. Вказати та охарактеризувати процедури необхідними, щоб гра в тренінгу вийшла за рамки розважального заходу.
36. Вказати та описати вправи, спрямовані на розвиток навиків партнерського спілкування.
37. Розкрити сутність ділових ігор в психології.
38. Описати процедуру організації та проведення ділових ігор
39. Дати визначення ділового спілкування.

40. Вказати та охарактеризувати вправи, направлені на розвиток навиків ділового спілкування.
41. Описати зв'язок ритуалів і міфологем.
42. Розкрити значення ритуалів і несвідомих механізмів психіки
43. Навести приклади ритуалів (вітання, прощання тощо) і охарактеризуйте їх з точки зору психології.
44. Розкрити сутність лідерського тренінгу.
45. Розкрити сутність тренінгу з управління конфліктом.
46. Назвати та охарактеризувати типи та види рольових позицій, що використовуються на іграх.
47. Охарактеризувати ролі, що використовуються у конкретних ситуаціях.
48. Назвати та описати прийоми «занурення» в інтерактивні технології.
49. Назвати та навести приклади прийомів «вивантаження» з ігрової взаємодії або «зняття ролей».
50. Розкрити сутність зворотного зв'язку за підсумками інтерактивної взаємодії.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна:

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565 (зі змінами).
2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія». Черкаси: НУЦЗ України.
3. Лефтеров В.О., Форманюк Ю.В., Третьякова Т.М. Теорія і практика психологічного тренінгу: методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів. Одеса: Фенікс, 2021. – 44 с.
4. Панфілова А.П. Ігротехнічний менеджмент. Інтерактивні технології для навчання і організації розвитку персоналу [навчальний посібник] – СПб.: «Знання», 2003. – 536 с.
5. Психологічні ігротехніки: скарбничка методів і вправ / Л. С. Кожуховська [та ін.] ; за заг. ред. Л. С. Кожуховської. – Мінськ : Вид. центр БГУ, 2010. – 233 с.
6. Толстих Н.М. Соціальна психологія розвитку : підручник для бакалаврату і магістратури / Під ред. Н.М. Толстих. – М.: Вид-во «ЮРАЙТ», 2014. – 603 с.
7. Фомич М.В. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / [М.В. Фомич, С.І. Головченко, Г.С. Грибенюк, О.М. Дячкова та ін.] ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. – Черкаси: видавець Третьяков О.М., 2021. – 120 с.

8. Шандрук С.К. Психологія професійних творчих здібностей: [монографія] / Сергій Костянтинович Шандрук. – Тернопіль: Економічна думка, 2015. – 357 с.
9. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / Яценко Т.С. – К.: Вища школа, 2004. – 679 с.

Допоміжна:

1. Берн Е. Ігри, в котрі грають люди. Люди, котрі грають в ігри / Ерік Берн. – М.: Вид-во «Є», 2018. – 576 с.
2. Босик З. О. Родинна обрядовість: трансформація та архетипові мотиви весільної обрядовості Середньої Наддніпрянщини : монографія / З. О. Босик; Нац. ун-т культури і мистец. України, Укр. центр культ. дослідж. – К. : НАКККіМ, 2010. – 343 с.
3. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. / Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: «ЧеРо», при участии издательства «Юрайт», 2002. – 336 с.
4. Ждан А. Н. История психологии: от Античности до наших дней: учеб. Для вузов / А.Н. Ждан.- М. : Трикта : Академ. проект, 2008. - 570 с.
5. Захарова Н. М. Соціальна адаптація старших дошкільників засобами ігрової діяльності [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / Захарова Наталя Миколаївна; Бердянський держ. педагогічний ун-т. - Бердянськ, 2007. – 245 с.
6. Кришталь М.А. Психологічне забезпечення професійної діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України : [навчальний посібник] / Кришталь М.А. – Черкаси : Академія пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, 2011. – 226 с.
7. Кукуруза Н.В. Майстерність ведучого: Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2010. – 176 с.
8. Маклаков А.Г. Загальна психологія. / А.Г. Маклаков. – СПб.: Питер, 2017. – 582 с.
9. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу, 3-е изд. пер. с англ. – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.
10. Психология. Учебник для гуманитарных вузов / [Под общ. ред. В. Н. Дружинина]. – СПб.:Питер, 2001. – 656 с.
11. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології / В. В. Рибалка. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
12. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2002. – 572 с.
13. Столяренко Л.Д. Основы психологии. / Л.Д Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 672 с.

Фурман А. В. Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект : монографія / А. В. Фурман. – Тернопіль: Астон, 2007. – 164 с.

14. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика / Фопель К.; пер. с нем. Поляковой М. – [3-е изд.]. – М.: Генезис. 2007. – 267 с.

15. Шевцов О.О. Ігротехніка [хрестоматія]. – Іваново : «Роща Академии», 2012. – 264 с.

16. Ширшов А.В. Занимательная история тренинга и консалтинга / Ширшов А.В. – СПб.: Речь; Генезис, 2007. – 224 с.

Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М. : Педагогика, 1978. – 560 с.

17. Bronzino L.Yu., Markuze G., Bodriiyar Zh. Teoretiko-metodologicheskii analiz kontsepta obshchestva potrebleniya [Theoretical and methodological analysis of the concept of consumer society]. Sovremennye issledovaniya sotsial'nykh problem [Modern research of social problems]. – 2011, 8(4). – p. 62.

18. Wangaard D., Stephens J. Creating a Culture of Academic Integrity: A Toolkit for Secondary Schools. Search Institute Press; Mac Win Paedition, 2011. – 176 p.

Інформаційні ресурси:

1. Авторська ігротехніка «Емпатіум». Методичний посібник з проведення ігрових занять з розвитку емоційного інтелекту на основі гри «Емпатіум» за ред. Балунової О.І., Ізмайлової Н.В., Лов'ягіної О.Л. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.infran.ru/wp-content/uploads-1.pdf>

2. Варій М.Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://psychologiya.org.ua/zagalyna_psyhologiya.html